

INTERKULTURELL KOMMUNIKATION. Kommunikationen mellan utländska läkare och svenska patienter fungerar överlag väl. Det är något sämre ställt med kommunikationen mellan utländska läkare och deras svenska kolleger. Både språksvårigheter och kulturskillnader ligger bakom. Det visar en kommande avhandling i lingvistik.

TEXT: ARVID NORIN, FRILANSJOURNALIST FOTO: ANNA-LENA LUNDQVIST

Utländsk läkares kommunikation bättre med patient än med kollega

Nataliya Berbyuk Lindström, doktorand i lingvistik vid Göteborgs universitet, har undersökt hur kommunikationen fungerar mellan utländska läkare i Sverige och deras patienter och kolleger. 51 intervjuer har genomförts, 277 enkäter har lämnats in och 63 inspelningar av medicinska konsultationer har utförts. Utöver detta har hon själv varit på plats för att göra observationer vid ett antal tillfällen samt deltagit i 15 arbetsmöten.

Enkäterna var ganska jämnt fördelade mellan svenska patienter, utländska läkare – som kom från 25 olika länder – och svenska läkare. Intervjuerna är i första hand genomförda med utländska läkare och svensk sjukvårdspersonal. Samma sak gäller för inspelningar och personliga observationer.

Resultaten visar att bara 66 procent av de utländska läkarna i studien är nöjda med sin kommunikation med sina kolleger. Bara 19 procent ansåg att kommunikationen

präglades av kulturell förståelse. Svensk personal var inte heller nöjd, bara 60 procent var nöjda med kommunikationen med sina utländska kolleger.

En av de stora skillnaderna mellan svensk sjukvård och sjukvård i många andra länder är att hierarkierna är relativt platta, ibland osynliga. 82 procent av de utländska läkarna uppgav att Sverige är mindre hierarkiskt än deras hemland. Många uppgav också att de uppför sig mindre formellt i Sverige för att anpassa sig till den svenska arbetsplatsen. 56 procent tyckte att svenska patienter kommunicerar på ett annat sätt än i deras hemland.

– Vissa läkare kan säga »Jag är läkare, jag säger det här till dig för att det är bra för dig«. Men i Sverige måste man ge en bättre förklaring, säger Nataliya Berbyuk Lindström.

Men överlag fungerar kommunikationen mellan utländska läkare och svenska patienter väl. 78 procent av de utländska läkarna var nöjda eller mycket nöjda med kom-

Interkulturell kommunikation i vården

Nataliya Berbyuk Lindström går upp med sin avhandling »Interkulturell kommunikation i sjukvården – utländska läkare i Sverige« den 25:e oktober.

Avhandlingen ingår i ett projekt lett av professor Jens Allwood, institutionen för lingvistik, Göteborgs universitet, och Amir Khorram-Manesh, överläkare på Kungälv sjukhus.

munikationen och motsvarande siffra för svenska patienter var 75 procent. Utländska läkare löser ofta de kommunikationsproblem som uppstår med att ta sig mer tid, använda mer kroppsspråk och läsa från journalen. I intervjuerna uppgav många också att de kände sig granskade av patienterna och att de därför kan ha varit mer måna om att göra ett gott intryck.

I enkäterna och intervjuerna med svenska patienter framgår det också att det de mest uppskattar med utländska lä-

kare är att de är väldigt seriösa och lyssnande.

Rent språkligt visar sig skillnaderna mellan utländska och svenska läkare i Sverige ganska klart. Utländska läkare uttrycker sig i kortare och med mer direkta meningar och kan därför uppfattas som barska. Svenska läkare använder ofta ordet »man« då de ger råd eller instruktioner till sina patienter och uttrycker sig mer försiktigt. Här spelar också yrkesrollen in, då svenska läkare ofta vill ta beslut tillsammans med patienten medan utländska läkare ibland har en mer paternalistisk syn på relationen till patienten. Ibland är också det svenska sättet att samtala på jobbet förvirrande för utländska läkare.

– Här betyder tystnad att man lyssnar. I vissa andra länder betyder det att man inte är intresserad, säger Nataliya Berbyuk Lindström.

Intervjuerna visar också att vissa utländska läkare upplevde att svenska patienter blandar samman deras medicinska kompetens med deras språkliga kunnande.

Läkarföreningar kräver utbildning i språk och kultur

Läkare från andra EU-länder ska erbjudas utbildning i svenska språket och svensk sjukvårdskultur – det ska Läkarförbundet aktivt verka för, anser

inte mindre än tre av Läkarförbundets yrkesföreningar: Sylf (Sveriges yngre läkares förening), Distriktsläkarföreningen och Sjukhusläkarför-

eningen. De tre föreningarna har tillsammans med intresseföreningen Ilis (Internationella läkare i Sverige) skrivit en motion om detta till Läkarför-

bundets fullmäktigemöte i december.

Tre av de fyra motionärerna – Ilis, Sylf och Distriktsläkarföreningen – vill dessutom att Läkarförbundet tar fram en certifierande kurs i sjukvårds-

svenska, sjukvårdskultur, juridik och arbetsrättsliga frågor.

Bakgrunden är att rekryteringen av läkare från andra europeiska länder har ökat. Samtidigt kan den som har en läkarlegi-

»Här betyder tystnad att man lyssnar. I vissa andra länder betyder det att man inte är intresserad«, konstaterar Nataliya Berbyuk Lindström, som snart är klar med sin avhandling.

Många utländska läkare i intervjuerna säger att folk går bakom ryggen på dem och

undviker dem. Det tror Nataliya Berbyuk Lindström beror på att man i Sverige undviker

konflikter och inte visar känslor offentligt.

Det verkar också vara svå-

rtimation från ett EU/EES-land och ansöker om att få legitimation i ett annat sådant land inte nekas detta om de gemensamma kraven uppfylls. Möjligheten att ställa krav på till exempel språkkunsk-

per finns inte. Detta till skillnad från om läkaren kommer från ett icke EU/EES-land, då han eller hon måste genomgå en kompletterande utbildning och kunna visa för yrket nödvändiga kunsk-

per i svenska språket.

Även om arbetsgivaren har ansvar för att anställda har tillräcklig kompetens och språkkunskap för att utföra arbetsuppgifterna, är motionärernas intryck att flera ar-

betsgivare runt om i landet inte ger tillräcklig introduktion eller utbildning i språk och sjukvårdskultur.

Det finns mycket att vinna på att välkomna och ge god service åt ut-

landsrekryterade läkare, konstaterar motionärerna. Framför allt gäller det de utländska läkarnas arbetsmiljö, övriga kollegers arbetsmiljö, patientsäkerhet och rekrytering. **LT**

rare att komma till Sverige från ett fattigt land än från andra delar av Europa. I intervjuerna och observationerna framgick att utländska läkare från rika länder är nöjda med sin situation än de från tredje världen.

– **Det är tuffare** att komma från länder med en sämre ekonomisk situation. En läkare från Mellanöstern fick frågan om det fanns operationssalar i hans hemland. Han skämtade och svarade att de bara lade ned patienterna på golven och skar upp magen på dem. Ingen av hans svenska kolleger förstod att han inte menade allvar, säger Nataliya Berbyuk Lindström.

Kvinnliga utländska läkare upplever att kulturskillnaderna är större och känner mer frustration. Många säger också i intervjuerna att de inte får den hjälp de behöver, något som inte är lika vanligt för manliga utländska läkare. Kvinnliga patienter är också mindre nöjda med kommunikationen med utländska läkare än manliga patienter, 65 procent nöjda mot 84 procent av männen.

Själv kommer Nataliya Berbyuk Lindström från Ukraina och känner ofta igen sig i läkarnas erfarenheter.

Hon menar att Sverige helt enkelt inte är ett lätt land att komma till och att svenskar har många egenheter. Många som kommer till Sverige är inte förberedda på det, de vet inte vad som väntar.

– Man ska inte bli skrämdd. Men man måste ta upp det här i utbildningen och på kurserna, säger Nataliya Berbyuk Lindström.

Arvid Norin
frilansjournalist